

DE GENTSE TRIËNNALE VAN 1895, EEN BUITEN- BEENTJE

Over de zesendertigste triënnale voor Schone Kunsten te Gent, die van 1 september tot 28 oktober in het Casino doorging, waaide een nieuwe wind. Het werd de belangrijkste driejaarlijkse, omdat ze openlijk brak met aloude traditie en ruime aandacht schonk aan moderne buitenlandse strekkingen. Graaf de Limburg-Stirum was voorzitter en de universiteitsbibliothecaris Ferdinand Van der Haeghen secretaris.

Armand Heins tekende ettelijke ontwerpen voor uitnodigingen aan binnen- en buitenlandse artiesten, frontispices en dies meer.

De "*Jury d'admission*", die de werken vanaf 5 augustus keurde, werd voor de schilderkunst uitgebreid tot veertien leden. Uit het Gentse waren dit Albert Baertsoen, die ook vaak in Parijs verbleef, Emile Claus (Astene) en de directeur van de Koninklijke Academie Louis Tytgadt; uit het Antwerpse Edgard Farasyn en Charles Mertens; uit het Brusselse Léon Frederic (Sint-Gillis), Fernand Khnopff, Xavier Mellery en Isidore Verheyden; uit Mechelen Alexandre Struys; uit Namen Théodore Baron; uit Dieppe Fritz Thaulow en uit Parijs Alfred Roll en Emile Wauters.

Deze jury stelde zich uitermate streng op en weigerde om en bij de vijfhonderd werken! Daar waar de triënnale van 1892 1.156 tentoongestelde stukken telde, viel het aantal hier terug op 991 : 712 schilderijen; 162 aquarellen, tekeningen en pastels; 15 gravures, etsen en steendrukken; 89 beeldhouwwerken en 13 architecturale werken.

Vijf man vormden de jury voor beeldhouwkunst : één Gentenaar, Louis Jean Mast, die al te jong krankzinnig zou sterven, en vier Brusselaars, de patriarch en directeur van de Leuvense Academie, Constantin Meunier en verder Julien Dillens, Jules Lagae en Charles Van der Stappen.

Voor de architectuur werd de keuze gedaan door de restaurateur van het Gravensteen J. De Waele en de restaurateur van de abdij van Villers Ch. Licot. Voor het eerst werd ook toegepaste kunst tentoongesteld, geselecteerd door de advocaat en musicus Octave Maus en de beeldhouwer Paul Dubois, medestichters van "*Les XX*". De eerst was tevens bezieler en secretaris van "*La libre esthétique*". De voorwerpen werden niet in de catalogus opgenomen. Speelden verder een rol bij de selectie : Théodore Vinçotte, A. De Tombay en J. Stallaert.

De "*Jury de placement*", die vanaf 12 augustus de plaats voor de kunstwerken toewees, bestond voor de schilderkunst uit vijf man : Jean Delvin, Fernand Khnopff, Charles Mertens, Fernand Scribe en Alexandre Struys.

Elk doek kreeg een beoordelingscijfer. Dit werd aan de betrokken kunstenaar meegedeeld en het stond hem vrij zijn doek al of niet te exposeren, indien hij meende een ongunstige plaats te hebben. Uit een krantencommentaar bleek

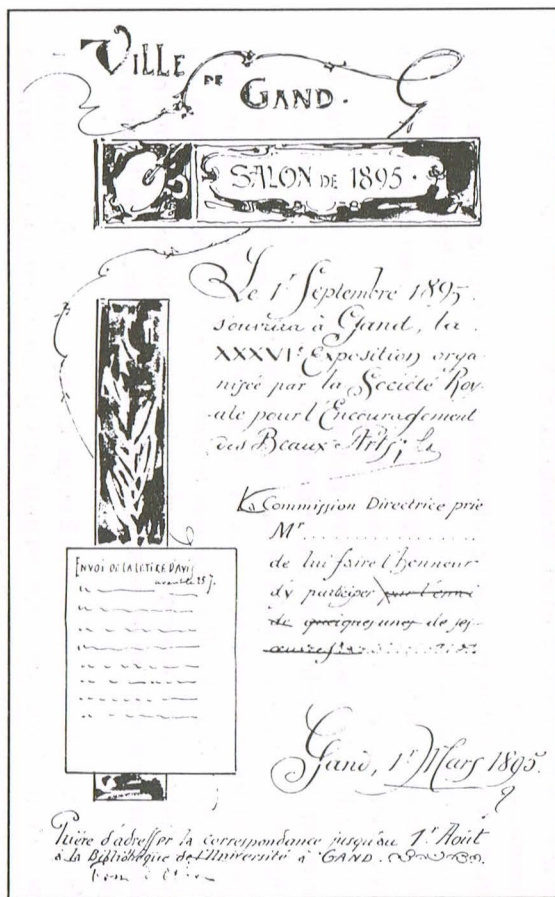

Fig. 1. Uitnodiging voor deelname aan de tentoonstelling. Ontwerp door Armand Heins. Bijgekleurd in groene waterverf.

Fig. 2. Frontispice (?). Ontwerp door Armand Heins. Bijgekleurd in groene waterverf.

Fig. 3. Affiche ontworpen door Constant Montald. Lithografie, 59,0 cm x 76,5 cm. Druk N. Heins, Gent.

deze jury streng maar eerlijk te zijn : "... sa décision de reléguer à l'étage les oeuvres marquées du n° 3 a été l'objet de vives réclamations, bien qu'à première vue les oeuvres groupées là haut, dans le "salon des réprouvés", forment un ensemble qui justifie le classement effectué."

In de grote hall kregen de nieuwe kunstrichtingen ruime aandacht. De Franse impressionisten, de symbolisten en de "School van Glasgow" beschikten elk over hun eigen hoekje.

De voorkaft van de catalogoog, die vroeger enkel een tweetalige tekst droeg, bovenaan frans, onderaan vlaams, werd figuratief. Jules De Praetere, leerling aan de Nijverheidsschool en aan de Academie, amper zestien jaar oud, tekende het ontwerp : een freel figuurtje, bloemen, een pauw en een ééntalige franse tekst. Hij zou later internationale faam verwerven en directeur worden van de school voor decoratieve kunsten, eerst te Zürich, later te Bazel.

Constant Montald, Prijs van Rome in 1886, die in 1896 leraar muurschilderen aan de Brusselse Academie zou worden en sedert 1892 met Gabriëlle Cavinet gehuwd was, die "art nouveau" borduurwerk ontwierp, tekende de affiche : midden bloemenmotieven een dromerige, langgedrapeerde, zittende vrouw, die een beeldje in de hand houdt.

Zowel de affiche als de voorkaft van de catalogoog werden bij N. Heins in kleurensteendruk gerealiseerd.

Het Gentse publiek, dat als conservatief bekend stond, commentarieerde deze nieuwigheden druk.

Op 6 september 1895 verscheen in de Brusselse "*Le Petit Bleu*" een spotprent en een in het Gents dialect gesteld artikel, ondertekend "*CHAM.*", dat de moeite loont integraal weergegeven te worden.

"Maor heddet van z'leve gewete? De Genteneirs pretendeere ni dat d'exposisse e kaksken es.

Wa sloebers, wa sloebers, roepe ze. Bliekenblauw, rijspapkouleur, appelblauw-ziegroen, meingelt da goed te gaore in g'hêt nen tableau. Zend hem maor op, wa riskeerde gij? Ze gaon hem nie aanveirde? Ge zijt er wel mee! Aos g'hem maor nie en verkuupt, wa kan ilder da schille.

Maor aos 't op e zijtse waole trekt, ah! thons hieruit! gie kroete, gie lafhertegen trekhond! 't publiek, da stom ras, zoe keune blijve staon, in wie weet en kuupt raon de kok hem nie.

Maor hedde nie toch dad affiech gezien? Wel tsuuses-meinsche toch! 't es precies en naosterigge van Singer mee blêwe krillekes. 't Es ieveranst de dochter uit 't haor. Bezie mij da ni toch! Wad hee die sluure daor in heuren iene puut da z'ezu godseugenteg beziet Jandoore! Z'hee jikte, ze schart heur mee ten andere. Enfin. 't es te wried.

Wa zegde de daor, riep er 'nen artist, dad es symbolisme. Wa kende gij van gekookt etc.

Ha! dad hiet symbolisme. In symbolisme, zei ter nen andere lollekeshiere, dad es de keunste om i te doen verstaon wat dat den artist zelve nie en begrijpt.

Die symbolisten, da zijn farceurs, ezu iets gelijk twee pasters die op malekaor nie en keune kijke zonder te lache.

Veur wat da mij betreft, ik weune bove, in 'k en trekke mij nuunt gien ruzen aan. E gruit nieuws pertant! Op de couverte van de catalogue staot er uuk ezu en zeintse. Ezu en seuze van e wijveke die naor ne pêwoo staot te gaope, mee heur twee handses te gaore. Da schaopke was ezu juist in tweeë gesneë, in mijn kuisterigge haod gevonden.

Ge moet wete, heur moeder doet in de voode in ze zei : 't Es heur portret uitgesneen. 'k Ben der op uitgeweest in 'k hê 't ander stik gevonde.

Bezie mij da! 't Was e keiewijf of en vooderaopsterige.

De canard van de journaliste maakt pendant mee de pêwoo.

Van aos mijn kuisterigge da zag, riep ze : Hedde gien voode, êw ijzer of biene liggo?

Ik : Sulferpriembak waor moet ten bovenste wan naortoe.

Les refusés (alle manne gelijk) : Smijt ze maor al in de coupure.

Ne Franschman, over de symbolisten : Pardonner, c'est comprendre.

Ik : Je ne les comprends pas, mais je le leur pardonne!

P.S. - Les 500 refusés vont m'offrir des palmes. Demander l'adresse au bureau du journal.

CHAM"

Fig. 4. Voorkaart van de catalogoog ontworpen door Julius De Praetere. Lithografie, 14,0 cm x 6,9 cm. Druk N. Heins, Gent.

Fig. 5. Spotprent in "Le Petit Bleu" van 6 september 1895.

De volgende triënnale, die pas in 1899 plaatsvond, was weer op oude leest geschoeid. De aanvaardingscommissie voor schilderkunst werd tot tien leden herleid. Enkel Alexandre Struys overleefde 1895! Het aantal tentoongestelde kunstwerken steeg tot 1.194.

Enige verworvenheid van "*een nieuwe herfst, een nieuw geluid*" was de titelpagina van de catalogoog van 1895, die in aangepaste versie de voorkaart vormde voor deze van 1899 : een tweetalige tekst en vermelding van de uitgever binnen een sierkader. Voorwaar niet veel...

André DESPRETZ